

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. II. Vtrum in Christo sit gratiæ plenitudo, subindeque gratia tam
intensa, ut omnem gratiam Angelorum & hominum collectivè sumptam
excedat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

Sancti, & similiter ad causandam gratiam in Angelis & primis parentibus; quia tamen Christus Dominus de facto non ordinavit propria merita ex gratia procedentia ad tales effectus, de facto non se extendit ad illos.

28. Obijcies sexto: Gratia in esse gratiae reddit hominem acceptum ad gloriam: Sed gratia habitualis Christi non reddit illum acceptum ad gloriam infinitam: Ergo non est infinita in ratione gratiae.

29. Respondeo primò, acceptionem ad gloriam per modum hereditatis, praestari à gratia habituali, prout qualitas physica est, subindeque gloriam, ut hereditatem, debere commensurari cum physica entitate illius, posse tamen dari alteram acceptionem ad gloriam per modum praemij & coronae, quae actibus meritoriis correspondet; & istam reddere Christum acceptum ad gloriam infinitam, cum in actibus meritoriis Christi, quantum est de se, condignitas infinitae gloriae detur.

30. Secundò responderi potest cum Joanne à S. Thoma, concessa absolute Majori, negando Minorem: sicut enim gratia Christi, ut conjuncta Verbo, est infinita moraliter, ita dat acceptionem ad gloriam infinitam, non quidem physice & intensive, sed moraliter & appetitive; quia etiam ipsa gloria Christi habet infinitum valorem & aestimabilitatem ex conjunctione ad Verbum, & ex eo quod actibus meritoriis Christi, qui in genere moris sunt valoris infiniti, correspondet.

31. Obijcies septimò: D. Thomas hic art. 11. docet gratiam Christi posse dici infinitam, sicut lux Solis infinita dicitur: Sed lux Solis non est infinita simpliciter in ratione lucis, aliàs omnem lucis perfectionem contineret: Ergo pariter gratia habitualis Christi non est infinita simpliciter in ratione gratiae, vel in esse moris.

32. Respondeo illam similitudinem D. Thomae non tenere in omnibus, sed in hoc quod sicut lux Solis non determinatur ad hunc vel illum effectum in particulari, sed generaliter se extendit ad omnes effectus lucis; ita gratia Christi generaliter se extendit ad omnes effectus possibiles gratiae, ut supra dictum est. Differentia tamen est inter gratiam Christi, & lucem Solis, quoad hoc quod lux Solis habet solum esse physicum, nec participat aliquam dignitatem moralem ex subiecto in quo est: At vero gratia Christi non solum habet esse physicum, ratione cujus est finita in genere physico; sed etiam participat dignitatem quandam moralem ex supposito divino in quo est; & quia haec dignitas est simpliciter infinita, gratia Christi, in esse gratiae, vel in esse moris spectata, dicenda est simpliciter infinita; lux autem Solis non est dicenda simpliciter infinita, sed tantum cum addito, vel secundum quid.

§. III.

Corollarium notatu dignum.

33. EX dictis inferes, quod si non repugnaret qualitas infinitae intensiois in actu, gratia Christi hanc infinitatem habuisset.

Probatur primò hoc corollarium: Si Christus suis meritis assecutus fuisset gratiam, foretque possibilis infinita intensio illius, eam suis meritis obtinuisset; nam illius merita, cum essent valoris infiniti, ad gratiam infinitè intensam haberent condignitatem, & aliàs absque fundamento solido pactum ex parte Dei, & ordinatio ex parte Christi ad illam promerendam negarentur: Ergo

A licet Christus absque meritis gratiam obtinuerit, si tamen foret possibilis infinita intensio gratiae, de facto fuisset ei infusa. Patet Consequentia, aliàs melius fuisset Christo gratiam per merita quam sine meritis obtinere, & isto excessu sine causa fuisset privatus, quod asserendum non est.

Probatur secundo: Gratia infinitè intensa humanitatem Christi, ob illius conjunctionem ad Verbum, deceret, cum sit dispositio illam concommittans, ut disp. 10. ostensum est: Ergo si illa esset possibilis, de facto fuisset humanitati Christi collata.

Confirmatur: Deus taliter erga Christum se gessit, ut omnia dona unioni hypostaticae, & visioni beatificae non repugnantia ipsi concesserit, & hoc ob dignitatem Verbi terminantis humanitatem: Sed gratia infinitè intensa, nec visioni beatificae, nec unioni hypostaticae repugnaret, imò istam maxime deceret: Ergo si gratia infinitè intensa esset possibilis, de facto fuisset humanitati Christi concessa, ob dignitatem Verbi terminantis humanitatem. Sicut etiam si possibilis esset omnium possibilitium cognitio, de facto Christus omnia possibilitia cognosceret; quia similiter omnium possibilitium cognitio humanitatem Christi deceret, ob dignitatem Verbi illam terminantis.

Dices, Gratia infinitè intensa ad finem redemptionis necessaria non est, utpote cum non ex illa, sed ex gratia unionis infinitas meritoria & satisfactoria in operationibus Christi sumatur: Ergo cum gratia non minus abhorreat à superfluo quam natura, etsi gratia infinitè intensa foret possibilis, non fuisset tamen humanitati Christi collata.

Sed contra: Infusio gratiae habitualis in primo instanti conceptionis, ad finem redemptionis non fuit necessaria; & tamen quia humanitatem Christi ob dignitatem Verbi decebat, Theologi fatentur eam ab initio conceptionis habuisse: Ergo similiter, quamvis gratia infinitè intensa ad finem redemptionis necessaria non esset, quia tamen humanitatem Christi, ob dignitatem Verbi, deceret; si fuisset possibilis, de facto humanitati Christi concessa fuisset. Addo quod, si haec instantia valeret, sequeretur non fuisse infusam Christo gratiam habitualement, illa enim ad finem redemptionis non erat necessaria simpliciter, cum non ex illa, sed ex gratia unionis, seu infinita dignitate personae divinae, infinitas meritoria & satisfactoria in operationibus Christi sumatur.

ARTICVLVS II.

Utrum in Christo sit gratiae plenitudo, subindeque gratia tam intensa, ut omnem gratiam Angelorum & hominum collectivè sumptam excedat?

§. I.

Quibusdam praemissis, prima difficultas resolvitur.

Suppono primò ex D. Thoma hic art. 9. duplicem posse dari gratiae plenitudinem: alteram intensivam, quae sumitur ex intensione illius in anima; alteram extensivam, quae est ex virtute operativa illius, quae ad omnes ejus effectus se extendit.

Suppono secundò ex eodem S. Doctore art. 10. plenitudinem intensivam gratiae adhuc esse du-

placem: alteram formalem quæ se tenet ex parte ipsius gratiæ, quando scilicet habetur in maxima excellentia & intentione quæ potest haberi de potentia ordinaria: alteram subjectivam, se tenentem ex parte subjecti; quando nimirum subjectum habet omnem gratiam ad suum statum seu officium pertinentem, & à divina providentia & sapientia omnia in numero, pondere, & mensura disponente & producente, præordinatam & præparatam.

38. Suppono tertio, quod licet gratia Christi intensivè finita sit, ut articulo præcedenti ostendimus, tam copiosa tamen & intensa est, ut non modo eam nullius puræ creature gratia excederit, sed ne æquaverit quidem. Unde Gregorius Magnus lib. 18. Moral. cap. 34. exponens verba illa Job: *Non adequabitur ei topazium*, ad sanctos homines aptat, qui quantalibet sanctitatis prærogativâ præfulgeant, Christo æquari vel comparari non possunt, quia omnes quotquot stoliditatem aliquod sanctitatis sunt adepti, è Christi fonte hauserunt gratiam. *Dum in Deum* (inquit) *conversa gentilitas credidit, ex ea multis ita sunt dono Spiritus locupletati, ut quasi multis coloribus, sic multis virtutibus luceant. Sed ne acceptis quisquam virtutibus exollatur, à sancto viro nunc dicitur: Non adequabitur ei topazium de Ethiopia, ac si aperte dicat: Nullus sanctorum, quibuslibet virtutibus plenus, ex ista tamen nigredine mundi collectus, æquari ei potest de quo scriptum est, quod nascitur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Et exponens illud Canticorum 1. *Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me Sol*, hoc refert ad sponsum, seu animam, quæ à Christo vero iustitie Sole proficitur se decoloratam. *Sol* (inquit) *eam decoloravit, quia quantumlibet fulgeat anima, in comparatione Christi fulgorem amittit. Sunt quippe nonnulli qui in hac nocte mundi, velut stelle hominibus fulgent, & luminaria proximis apparent: sed mox ut iustitie Christi se comparant, quasi sine luce sunt, qui bene incomparabiliter prius hominibus lucebant.*

39. Hæc sunt certa & indubitata apud omnes, unde solùm difficultas est, an in anima Christi sit gratiæ plenitudo, eaque tanta, ut non solùm intentionem gratiæ conjuncti hominis, vel Angelis, sed omnem etiam gratiam Angelorum & hominum collectivè sumptam excedat: Pro resolutione

Dico primò: in Christo est plenitudo gratiæ, tam intensiva, quàm extensiva, secundum potentiam Dei ordinariam, nec tantum ea quæ se tenet ex parte subjecti, & subjectiva dicitur, sed etiam quæ se tenet ex parte ipsius gratiæ, & formalis appellatur.

40. Prima pars hujus conclusionis patet: Tunc enim habetur plenitudo gratiæ, tam intensiva, quàm extensiva, secundum potentiam Dei ordinariam, quando habetur in ea intensio quæ major dari non potest ex divina ordinatione, & se extendit ad omnes effectus gratiæ, juxta eandem ordinationem possibiles: Sed talis est gratia Christi, ut statim dicitur: Ergo in Christo est plenitudo gratiæ, tam intensiva, quàm extensiva, secundum potentiam Dei ordinariam.

41. Secunda vero pars suadetur. Et in primis quod in Christo sit plenitudo gratiæ se tenens ex parte subjecti, manifestum est: Tunc enim aliquis dicitur habere plenitudinem gratiæ ex parte subjecti, quando habet omnem gratiam statui & offi-

A cio ad quod à Deo eligitur necessariam, ut in secunda suppositione declaravimus: Sed Christus habet gratiam necessariam ad dignitatem Capitis & Redemptoris, ad quam à Deo electus est, cum Deus unicuique det gratiam juxta exigentiam officij ad quod eligitur, quia eligendo aliquem ad aliquod officium, non supponit, sed reddit ipsum idoneum: Ergo in Christo est plenitudo gratiæ se tenens ex parte subjecti.

Quod autem etiam in eo sit plenitudo gratiæ se tenens ex parte ipsius, probatur triplici ratione D. Thomæ hic art. 9. Prima est: Quotò aliquod receptivum propinquius est causæ influenti, tantò abundantius ipsius influxum recepit: Ergo anima Christi, quæ propinquius conjungitur Deo inter omnes rationales creaturas, ratione unionis hypostaticæ, maximam recipit influentiam gratiæ ejus.

Secunda: Anima Christi gratiam recepit, ut ex ea quodammodo transfunderetur in alios: Ergo oportuit quod haberet maximam gratiam; sicut ignis qui est causa caloris in omnibus calidis, est maximè calidus. Quam rationem eleganter expendit Novatianus in libro de Trinit. cap. 19. his verbis: *Spiritus Sanctus habitat in Christo plenus & totus, nec in aliqua mensura aut portione mutilatus, sed cum tota sua redundantia cumulè distributus & missus; ut ex illo deliberationem quandam gratiarum ceteri consequi possint, totius Sancti Spiritus in Christo fonte remanente, ut ex illo donorum atque operum vena ducerentur, Spiritu Sancto in Christo affluenter habitante.*

Tertia: Anima Christi habuit gratiam ad omnes operationes vel effectus gratiæ, quia ei fuit data tanquam cuidam universali principio in genere habentium gratiam: Sed virtus primi principij alienius generis, universaliter se extendit ad omnes effectus illius generis; juxta Dionysium 4. de divin. nomin. & Philosophum dicentem quod primum in unoquoque genere est causa ceterorum illius generis: Ergo in Christo est plenitudo gratiæ formalis, & tenens se ex parte gratiæ.

Aliam rationem insinuat idem S. Doctor art. 12. in corp. ubi sic dicitur: *Sicut aliarum formarum est ex divina sapientia determinata propria mensura, ita & gratiæ, secundum illud Sapient. 11. Omnia in numero & pondere & mensura disposuisti. Mensura autem unicuique formæ presignitur per comparisonem ad suum finem: sicut non est major gravitas, quàm gravitas terra, quia non potest esse inferior locus loco terra. Finis autem gratiæ est unio creaturae rationalis ad Deum: non potest autem esse nec intelligi major unio creaturae rationalis ad Deum, quàm quæ est in personâ; & ideo gratia Christi pertingit ad summam mensuram gratiæ.*

Hanc gratiæ Christi plenitudinem diligenter enucleat Toletus in cap. 2. Joan. annot. 47. & in cap. 1. Lucæ annot. 104. eamque eleganter expressit Laurentius Justinianus, libro de casto conubio Christi & animæ cap. 10. his verbis: *[Multimodè cognoscitur illius gratiæ plenitudo, in Christo namque fuit gratia sufficientiæ, quæ in iusto quolibet reperitur. Fuit gratia copię, quæ Apostolis donata est, Spiritu Sancto super ipsos descendente, sicut scriptum est, repleti sunt omnes Spiritu Sancto. Fuit gratia universalitatis, quæ est in Ecclesia, cui nullum deest donum. Fuit gratia excellentiæ, quæ Beate Virgini concessa est. Fuit gratia superfluentiæ, de qua dicitur, plenum*

gratia & veritatis. Fuit quoque in ipso mediatore à sui conceptione *gratia capitis.* Non solum autem in quantum Deus caput est Ecclesiae, sed etiam in quantum homo, & influit motum & spiritum gratiae in cunctos qui illi copulantur per fidem rectam, vel fidei sacramentum. Fuit etiam gratia unionis, de qua supra dictum est. Hæc Iustinianus de plenitudine gratiae Christi. Sed cave ne putes hanc tantam diversitatem gratiarum, ex quibus hanc plenitudinem constat, constare ex multiplicibus formis supernaturalibus specie diversis; unica enim gratia Christi habitualis, vel unio hypostatica, ad illa omnia sufficit.

§. II.

Duo corollaria notatu digna.

47. **E**X dictis inferes primò, plenitudinem gratiae formalem esse propriam Christo, non verò plenitudinem subiectivam.

Prima pars hujus corollarii patet ex supra dictis, solus enim Christus habet gratiam, & in maxima excellentia seu intensione quæ haberi potest de lege Dei ordinaria, & in maxima extensione ad omnes gratiae effectus.

Secunda etiam manifesta est: Tunc enim aliquis dicitur habere plenitudinem gratiae subiectivam, seu ex parte subiecti se tenentem, quando habet omnem gratiam ad suum statum seu officium pertinentem; & secundum mensuram ei à Deo præfixam, ut in secunda suppositione declaravimus: At non solum Christus, sed etiam sancti habent gratiam intensam secundum mensuram à Deo præfixam, juxta illud Pauli ad Ephes.

4. *Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Similiter plures sancti habuerunt omnem gratiam ad eorum statum & officium pertinentem, unde idem Apostolus ad Ephes. 3. *Mihi omnium Sanctorum minimo data est gratia hac illuminare omnes &c.* Ergo plenitudo gratiae subiectiva, non est propria Christi, sed pluribus Sanctis convenit. Quare S. Doctor hic art. 10. ad 1. *Beata Virgo dicta est plena gratia, non ex parte ipsius gratia, quia non habuit gratiam in summa excellentia quâ potest haberi, nec ad omnes effectus gratia, sed dicitur fuisse plena gratia per comparisonem ad ipsam, quia scilicet habebat gratiam sufficientem ad statum illum ad quem erat electa à Deo, ut esset scilicet mater unigeniti ejus. Et similiter Stephanus dicitur plenus gratia, quia habebat gratiam sufficientem ad hoc quod esset idoneus minister & testis Dei, ad quod erat electus. Et idem dicendum de alijs. Harum tamen plenitudinum una est plenior altera, secundum quod aliquis est divinitus præordinatus ad altiore vel inferiorem statum. Unde inter omnes sanctos Beatissima Virgo, utpote ad dignitatem matris prædestinata, plenitudinem gratiae subiectivam perfectissimè habuit, ut differt declarat D. Bernardus homil. 3. super *Misus* est, his verbis: *Legimus in Actibus Apostolorum, Stephanum plenum gratia & Apostolos fuisse repletos Spiritu Sancto, sed longe dissimiliter à Maria. Alioquin nec in illo habitavit plenitudo divinitatis corporaliter, quemadmodum in Maria; nec illi conceperunt de Spiritu Sancto, quomodo Maria.**

48. **I**nfers secundò, In Christo plenitudinem gratiae formalem, coincidere cum plenitudine gratiae subiectiva: quia est in illo in summo secundum

A determinationem divinæ voluntatis & sapientiæ, nam inter gradus gratiae quos Deus impertiri decrevit, supremum Christo concessit. Non sic in alijs sanctis, & ideo in illis plenitudo gratiae subiectiva, cum plenitudine formali non coincidit, sicut in Christo.

§. III.

Alia difficultas expeditur.

Dico secundò: gratia Christi habitualis intensione superat totam gratiam Angelorum omnium simul sumptorum. Ita Alvarez disp. 37. & Suarez disp. 22. sect. 2. in fine, & alij, sequiturque ex jam dictis: Nam si anima Christi gratiam recepit, ut ex ea quodammodo transfunderetur in alios; & si de plenitudine ejus omnes creaturæ rationales accipiunt quasdam tantum gratiae particulas, nunquam adæquabunt, etiam simul collectæ, ejus plenitudinem, sed illa totam gratiam Angelorum omnium & hominum simul sumptorum intensione superabit. Et certè ita sentire decet de vero iustitiæ Sole, & gratiarum omnium fonte. Sicut enim Sol plus solus lucis habet, quàm quævis lucida inferiora; ita & Christus plus sanctitatis & gratiae fortitur solus, quàm simul omnes sancti in cælo & in terra, habentes de plenitudine ejus exiguum participationem.

C Item sicut fons plus aquæ habet, quàm rivi omnes ad quos ab ipso aqua defluit; ita & Christus, quem pulcherrimè fonti gratiae comparat S. Bernardus serm. de nativitate. Deiparæ, uberiorem gratiam sanctificantem adeptus est, quàm omnes simul qui ab eo gratiam hauriunt. Et hoc quia est unigenitus, & Filius naturalis: propterea dicitur ad Hebræos 1. *Tanto melior Angelis effectus* (non solum in gratia unionis, sed etiam in gratia habituali) *quanto differentiùs præ illis nomen hereditavit: cui enim dixit aliquando Angelorum filius meus es tu, ego hodie genui te?* Unde Cyrillus lib. 1. in Joan. cap. 17. *Sancti veluti verba in domo sunt, filius autem in domo sua versatur.* Ex quo infert quod alij Sancti habuerunt quadam gratia munera, Christus amplam & totam hereditatem. D Et Hieronymus in cap. 11. *Isaiæ: Quia in ipsa complacuit omnem plenitudinem divinitatis habitare corporaliter, nequaquam per partes, ut in cæteris Sanctis, sed juxta Evangelium quod Hebræi sermone conscripserunt legunt Nazareni, descendit super eum omnis fons Domini.* Ergo Scripturæ & Ss. Patribus consonum est asserere, gratiam Christi habitalem, totam gratiam Angelorum & hominum, simul & collectivè sumptam, intensione superare.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem: Gratia Christi non fuit infinita intensivè, sed potuit augeri, ut dicemus articulo sequenti, & similiter non produxit in Christo omnes virtutes quæ ab ea solent emanare, nimirum fidem, spem, & poenitentiam: Ergo nec intensiva nec extensiva plenitudo gratiae fuit in anima Christi.

Rpondeo, cōcesso Antecedente, negando Consequentiam, licet enim gratia Christi intensivè finita fuerit, fuit tamen summa quæ ex Dei ordinatione danda erat, quod sufficit ut anima Christi plenitudinem gratiae habere dicatur, & collectionem

fectionem totius gratiæ omnibus alijs tum Angelis tum hominibus collata excedere. Ad illud quod subiungitur de fide & spe, quæ non fuerunt in Christo, respondet D. Thomas hic art. 9. ad 1. quod fides & spes nominant effectum gratiæ cum quodam defectu qui est ex parte recipientis gratiam, in quantum scilicet fides est de non visis, & spes de non habitis: unde non oportet quod in Christo, qui est author gratiæ, fuerint defectus quos importat fides & spes, sed quidquid est perfectionis in fide & spe, in Christo est multo perfectius. Sicut in igne non sunt omnes modi caloris defectivi ex defectu subiecti, sed quidquid pertinet ad perfectionem caloris.

52. Obijcies secundò contra secundam conclusionem: Gratiæ habitualis fuit collata Christo à principio suæ conceptionis, juxta dispositionem liberi arbitrij, per actum charitatis, ut disp. præcedenti dictum est: Sed videtur impossibile quod unicus actus charitatis in illo instanti conceptionis elicitus, fuerit tam intensus vt excederet intensiorem actuum charitatis Angelorum, subindeque exigeret intensiorem gratiam, quam sit in omnibus illis collectivè sumptis: Ergo gratiæ habitualis Christi Domini, non excedit in intensiōe omnem gratiam Angelorum & hominum simul sumptam.

53. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem: Christus enim à primo conceptionis momento ardentissimam charitatem erga Deum exercuit, eamque usque adeò intensam, ut præ ea non modò sanctorum quorumlibet virorum tantopere inter nos celebrati ardores, sed etiam Cherubimorum & Seraphimorum incandia, planè frigerant, ut luculenter ostendit Joannes Avila Tractatu in illud *Audi filia*, cap. 78. 79. & 80. latine expresso à Rossignolio lib. 3. discip. Christ. perfectionis cap. 26. Ratio etiam id suadet, Nam perfectio charitatis in Deum, ex perfectione & charitate notitiæ quæ cognoscitur, metienda est, cum cognitio intellectus sit regula actuum voluntatis: At Christus per scientiam infusam, & visionem beatificam, Dei vultum & infinitam eius pulchritudinem, à primo conceptionis momento clarissimè conspexit: Ergo actus charitatis quem tunc elicit (sive illius regula dicatur esset visio beata, sive actus scientiæ infusæ) ferventissimus fuit, & adeò intensus, ut omnium actuum charitatis Angelorum & hominum intensiōnem ac fervorem exccellerit. Ex quo inferit S. Thomas infra qu. 35. ar. 4. quod Christus in primo instanti suæ conceptionis accepit non solum tantam gratiam quantum comprehensores habent, sed etiam omnibus comprehensoribus majorem.

54. Obijcies tertio: Si quæ ratio suaderet ponere tam intensam gratiam in Christo, maximè quia est caput Angelorum & hominum; & sic in ipso tanquam in capite debet contineri omnis gratia in membra derivanda: At ex ratione seu dignitate capitis non rectè colligitur tanta intensio gratiæ, sed potius oppositum: Ergo &c. Major patet ex supra dictis, Minor verò suadetur. Debet esse proportio & analogia inter caput naturale & morale, & inter corpus naturale & mysticum: Sed in corpore naturali esset magna improporatio, si caput excederet in quantitate molis totum corpus: Ergo similiter in corpore mystico erit improporatio, & veluti monstruositas, si gratia Christi ut capitis, excedat vel adequet secundum intensiōnem omnem gratiam totius corporis collectivè sumptam.

55. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, Tom. IV.

A ad cujus probationem dicendum est, quod illa analogia & similitudo corporis mystici Ecclesiæ ad corpus naturale, non debet tenere in omnibus, sed in aliquibus; quadrat enim illa similitudo quoad influxum qui à capite derivatur in membra, & quoad eminentiam ejus supra alia membra, & quia sicut in capite sunt omnes sensus, ita & in Christo fuerunt omnes gratiæ, ut ait Augustinus Epistolâ ad Dardanum. Deficit tamen in hoc, quod quia in naturalibus, præsertim in viventibus, forma substantialis vendicat sibi determinatam quantitatem, tum in capite, tum in membris, ut suas operationes vitales exercere valeant, necesse est ut caput naturale minorem quantitatem molis habeat, quam totum corpus. Ceterum gratiæ habitualis, quæ est forma quâ vivificatur corpus mysticum Ecclesiæ, non vendicat sibi determinatam intensiōnem, sed potest augeri in infinitum, ut articulo sequenti dicemus. Unde in capite corporis mystici, potest reperiri magis intensa gratia, quam sit in omnibus alijs, absque eo quod influxus capitis in membra impediatur; quin potius ad dignitatem & excellentiam capitis pertinet, vt in tanta abundantia fuerit ei collata gratiæ habitualis.

Obijcies quartò: Plures Sancti in Scriptura dicuntur pleni gratiâ, sicut & Christus, vt B. Virgo, D. Stephanus, & Apostoli: Ergo gratiæ Christi habitualis, totam gratiam Angelorum & hominum simul sumptam, non videtur in intensiōne excedere; nulla enim major intensio vel abundantia concipi potest, quam plenitudo.

Sed negatur Consequentia, ut enim supra dicemus, cum aliqui Sancti in Scriptura pleni gratiâ dicuntur, hoc de plenitudine subjectiva, quæ solum importat omnem gratiam ad statum & officium ad quod à Deo vocati sunt pertinentem, intelligendum est. Cum verò Christus plenus gratiâ appellatur, hoc de plenitudine non solum subjectiva, sed etiam formali intelligi debet, id est de gratiâ existente in summa intensiōne quæ de lege & potentia Dei ordinaria haberi potest, ut supra declaravimus. Unde bellè Origenes homil. 29. in Lucam: *Quando legis in Evangelio, Iesus autem plenus Spiritu Sancto reversus est, & in Actibus Apostolorum ubi dicitur quod repleti fuerunt Spiritu Sancto, vide ne aequales putes esse Apostolos Salvatori: sed & Iesum, & Apostolos, & alium quemlibet Sanctorum, plenos Spiritu Sancto agnosce, secundum mensuram vasculi sui. Et quomodo v. g. si voveris dicere, hæc vasa plena sunt vino & oleo, non statim indicas quod æquali mensurâ plena sint: siquidem aliud sextarium capere potest, aliud urnam, aliud amphoram: eodem modo & Iesus & Paulus pleni erant Spiritu Sancto; sed multò vas Pauli minus erat vase Iesu, & tamen erat secundum mensuram utrumque completum.*

§. V.

Duo Corollaria notatu digna.

EX dictis inferes primò, gratiam habitualement in Christo habere statum perfectum & sibi connaturalem: ut enim aliqua forma in statu perfecto & connaturali esse dicatur, tria potissimum requiruntur, nempe quod nihil habeat admixtum de suo contrario, quod sit conjuncta suo principio & fonti à quo derivatur, & quod habeat omnem intensiōnem & plenitudinem sibi connaturaliter debitam. Sicut lux in Sole, & calor in igne, B B B b

dicuntur habere connaturalem statum & modum, quia ibi sunt coniuncta suo proprio principio à quodimaniant, & nihil admittunt de suo opposito, habentque totam plenitudinem & intentionem gradualem sibi connaturaliter debitam: Sed gratia habitualis Christi habet hæc tria: Ergo in ipso statum perfectum & sibi connaturalem habet. Maior patet, Minor verò quoad singulas partes de claratur, In primis enim gratia habitualis Christi est conjuncta gratiæ unionis, & in ea radicatur veluti proprietas in essetia, unde habet proprium fontem gratiæ, scilicet Verbum, sibi conjunctum. Deinde habet ex tali conjunctione carere omni suo opposito, id est peccato, cum Christus per gratiam unionis constituatur ab intrinseco impeccabilis. Item in Christo habet totam intentionem & plenitudinem connaturaliter, seu de lege Dei ordinaria, sibi debitam, ut supra ostendimus: Ergo habet omnia ad connaturalem statum & modum alicujus formæ requisita.

59. Inferes secundò, hanc gratiæ plenitudinem & abundantiam, quam descripsimus, Christum non habuisse particulatim & cum successione, sicut nos, sed in primo conceptionis suæ momento; quo benedicta ejus anima creata est, ita ut deinde nullum prorsus in gratia sanctificante incrementum fecerit. Ratio est, quia plenitudo illa gratiæ habitualis in Christo, à gratia unionis, ut rivus à fonte manavit, unde Joan. 1. dicitur: *Vidimus gloriam eius quasi unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis*: At Christus à primo instanti conceptionis gratiam unionis habuit: Ergo & plenitudinem gratiæ habitualis. Unde Isaiæ 11. Spiritus Domini, hoc est, interprete ibi D. Hieronymo, fons Spiritus Sancti, & tota gratia Christo aliquando obventura, dicitur requietura super florem egredientem de radice Jesse; hoc est super Christum, cum primum conceptus est. Hinc Abbas Guerrius serm. 2. de Annunt. bellissime observat, Christum in Scriptura appellari germen, & florem, & fructum, quia sine gradu profectus, ab initio conceptus sui, omni virtute & gratiâ in seipso extitit perfectus. Hinc etiam D. Bernardus serm. 2. super *Missus est*, Christum sub specie viri à femina circumdati describens, ait: *Sive igitur latens in utero, sive vagiens in praesepio, sive iam grandiusculus interrogans Doctores in templo, sive jam perfecta ætatis docens in populo, æquè profecto plenus fuit Spiritu Sancto: nec fuit hora in quacunque ætate sua, quâ de plenitudine illa, quam in sui conceptione accepit in utero, aliquid minueretur, vel aliquid eidem adiceretur, sed à principio perfectus, à principio, inquam, plenus fuit Spiritu sapientiæ & intellectus, Spiritu consilii & fortitudinis, Spiritu scientiæ & pietatis, & Spiritu timoris Domini.*

60. Nec obstant verba illa Lucæ 2. *Iesus autem proficiebat sapientiâ & ætate & gratiâ.* Illa enim in primis possunt referri ad gratiam corporis & speciositatem pueri Jesu, ut sensus sit puerum Jesum in dies pulchriorem corpore & speciosiores apparuisse: frequens namque est, ut vox gratiæ sumatur pro pulchritudine corporis, iuxta illud, *fallax gratia & vana est pulchritudo.* Nec obest quod talis gratia, gratia Dei, vel coram Deo, ab Evangelista appelletur. Hoc enim videtur posse accipi iuxta idiotismum Hebræum, usurpatum à S. Luca, tamen Græcè scribente, tamen inter Hebræos rãdiu versato, scripturis assuetum, ita ut idem sit gratia Dei, quod summa & exquisita pulchritudo: sicut eminentissimi montes, & arbores proce-

A rissimæ, Montes Dei, & Cedri Dei, in Scriptura appellantur.

Quod si gratiam pro interna gratia accipiamus, quæ videtur pervulgata interpretatio tradita à SS. Patribus, dicendum est cum S. Thoma hic art. 12. ad 3. Christum profecisse in sapientiâ & gratiâ, non secundum ipsos habitus sapientiæ & gratiæ augmentatos, sed tantum secundum effectus; quia scilicet, ætate crescete, opera perfectiora faciebat. Eandem interpretationem adhibet D. Bernardus homil. 2. super *Missus est*, ubi postquam ostendit summam Christi gratiam & sapientiam, nullum incrementum successu temporis suscepisse, addit, *Nec te moveat quod de illo legis in alio loco: Iesus autem proficiebat sapientiâ & ætate & gratiâ apud Deum & homines.* Nam quod de sapientiâ & gratiâ hic dictum est, non secundum quod erat, sed secundum quod apparebat, intelligendum est. Non quia videlicet aliquid ei novum accideret, quod ante non haberet, sed quod accidere videretur, quando volebat ipse ut videretur. Tu homo cum proficis, non quando, nec quantum vis, proficis, sed te nesciente tuus moderatur profectus, tua vita disponitur. At verò puer Iesus, qui disponit tuam, ipse disponebat & suam, & quando volebat, & quibus volebat sapiens apparebat; quando & quibus volebat, sapientissimus. Similiter & cum omni gratiâ semper plenus fuisset, sive quâ apud Deum, sive quam apud homines habere deberet, pro suo tamè arbitrio, eam nunc plus, nunc minus ostentabat, prout cernentium vel meritis congruere, vel saluti expedire sciebat. Constat ergo, quia semper Iesus virilem animam habuit, etsi semper in corpore vir non apparuit.

Ad maiorem hæus interpretationis elucidationem, observat Toletus in eiusdem Lucæ locum, quod in Scriptura nomine sapientiæ & gratiæ, non intelliguntur solum ipsi habitus scientiæ & gratiæ sanctificantis, sed ipsa etiam opera & verba, quæ à sapientiâ & gratiâ procedunt, ut 2. Paralip. 9. & 3. Regum 10. & Lucæ 11. dicitur Regina Saba vidisse sapientiam Salomonis. Et Ecclesiastis 10. *Verba sapientis gratia*, id est gratiosa. Et Jacobi 1. *Hæc est religio visitare pauperes*, id est hæc sunt opera religionis. Quando ergo dicitur ab Evangelista, quod Christus proficiebat sapientiâ & gratiâ, tale incrementum, non ad ipsos habitus sapientiæ & gratiæ, sed ad opera ipsa & verba referri debet; quia nimirum secundum ætatis incrementum, Christus opera sapientiora edebat, sapientiora quoque verba loquebatur, & perfectionibus gratiæ & sanctitatis operibus incumbebat.

Dices, Eodem modo dicitur Christus profecisse in gratiâ, quo in ætate & sapientiâ: Sed verè in ætate profecit, & non solum in operibus ætati proportionatis; verè etiam in habitu sapientiæ profecit, quia esto scientia infusa Christi non fuerit magis intensa, decursu tamen temporis, habitus scientiæ naturalis acquisivit, juxta D. Thomam infrâ quæst. 9. art. 4. Ergo etiam in habitu gratiæ crevit.

Respondedo quod licet eisdem verbis de gratiâ, ætate, & sapientiâ, Evangelista loquatur, non tamen eodem sensu, eò quod incrementum ætatis & profectus in habitibus acquisitis, non obstant statui comprehensionis, existetis jam in termino, sicut obstat incrementum gratiæ intrinsecum: gratia enim cum est in termino, incrementum non suscipit, unde in beatis gratia non augetur intrinsecè, quia in termino est: Ergo cum Christus à primo instanti conceptionis esset beatus & comprehensor

ejus gratia nullum incrementum intrinsecum poterat suscipere.

64. Non defunt etiam aliqui ex SS. Patribus, qui ut à prædicto Evangelistæ testimonio facilius se expediant, docent quod Christus dictus est per ipsa ætatis incrementa crescere in gratia, sicut in sapientia, non in sua persona, sed in suo corpore mystico, cujus perfectio dicitur fuisse Christi, quia Scriptura sæpe tribuere solet capiti, quæ membris ipsius conveniunt. Ita Damascenus libro 3. de fide cap. 22. & Dionysius Alexandrinus contra Paulum Samosatenum in responsione ad questionem 5. ipsius Samosateni,

ARTICULVS III.

Utrum gratia habitualis Christi, de potentia Dei absoluta, augeri possit?

65. **D**ixi gratia habitualis, quia certum & indubitatum est, sanctitatem à gratia unionis proveniente augeri non posse, tum quia est infinita simpliciter, tum etiam quia est donum substantiale, & consequenter incapax incrementi. Addidi, de potentia Dei absoluta, quia cum in Christo sit gratia plenitudo tam intensiva quam extensiva, de lege Dei ordinaria possibilis, ut articulo precedenti ostensum est; & gratia ejus sit comprehensoris existentis jam in termino, manifestum est, illam de lege & potentia Dei ordinaria augeri non posse. Unde solum restat difficultas & controversia inter Theologos, an de potentia saltem absoluta, major intensivè esse possit?
66. Negativam partem docuerunt Durandus, Scotus, D. Bonaventura, Ricardus, & ex Thomistis Cajetanus, & Nazarius. Sed opposita sententia multò videtur probabilior, & doctrinæ D. Thomæ conformior, eamque docent communiter Theologi, tam domestici, quam extranei, unde sit

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

- D**ico igitur: Gratia Christi habitualis potest esse major intensivè, de potentia absoluta. Probatur primò ex D. Thoma infra quæst. 10. art. 4. ad 3. ubi sic ait: *Dicendum quod sicut supra dictum est de gratia, quod non potest esse major gratia Christi, per respectum ad unionem Verbi, idem etiam dicendum est de perfectione divina visionis, licet absolute considerando possit esse aliquis gradus sublimior secundum infinitatem divina potentie.* Ex quibus verbis hoc potest deduci argumentum: Eadem ratio est, quoad augmentum intensivum, de gratia habituali, & de visione beatifica; cum gratia habitualis, ut est in patria, sit radix luminis gloriæ, & visionis beatificæ: Sed visio beatifica terminum augmenti non habet respectu potentie Dei absolute, cum datà quacunque visione, possit esse aliquis gradus sublimior secundum infinitatem divina potentie, ut asserit Sanctus Thomas; Ergo etiam gratia habitualis terminum augmenti non habet, sed potest quacunque datà in infinitum augeri, subindeque gratia habitualis Christi potest esse major intensivè, de absoluta Dei potentia. Unde idem S. Doctor hic art. 12. ait quod *virtus divina potest facere aliquid majus & melius, quam sit habitualis gratia Christi.* Ubi loquitur de gratia Christi in esse qualitatis, ut patet ex argumento ad quod responderet, quod sic

Tom. IV.

A procedebat: *Augmentum gratia fit per virtutem divinam: Sed virtus divina, cum sit infinita, nullo termino coarctatur: Ergo videtur quod gratia Christi potuerit esse major.*

- Probatur secundo conclusio: Eadem est ratio de augmento gratiæ, ac de augmento charitatis: Sed charitas Christi, de potentia absoluta, potest esse major intensivè: Ergo & ejus gratia. Major patet, cum enim charitas consequatur gratiam, ut proprietas essentiam, charitate crescente, ipsa gratia crescere debet. Minor verò probatur ex D. Thoma 2. 2. quæst. 24. art. 7. in corp. ubi sic discuitur: *Ipsa charitas secundum rationem propriam speciei, terminum augmenti non habet, est enim participatio quedam infinita charitatis. Similiter etiam causa agens charitatem est infinita virtutis, scilicet Deus. Et similiter etiam ex parte subiecti terminus præfigi non potest, quia semper charitate crescente, superexerescit habitus ad huiusmodi augmentum.* Ergo charitas terminum augmenti non habet, sed datà quolibet quantumcumque intensâ, potest amplius & amplius intendi; & per consequens ipsa charitas Christi, quamvis intensissima, de potentia absoluta, potest esse major intensivè.

Respondet Cajetanus 2. 2. quæst. 24. art. 7. Divum Thomam loqui de charitate viatoris, de qua verum est, posse in infinitum crescere, non autem de charitate absolute respectu omnis statûs; cum enim ad statum termini vel comprehensoris charitas pervenit, ipsam amplius augeri repugnat.

Sed contra primò: Ratio quâ D. Thomas probat charitatem terminum augmenti non habere in ordine ad potentiam Dei absolutam, æquè probat de charitate patriæ, ac de charitate viæ: Ergo nulla solutio. Probatur Antecedens: Ratio quâ utitur est quia Deus efficiens charitatem, est infinitæ virtutis; potentia receptiva illius limite caret; & charitas ex sua specie terminum augmenti non petit: Sed tria ista illuminationis capita, tam bene reperiuntur in charitate comprehensoris, ac in charitate viatoris: Ergo ratio D. Thomæ probat, quamlibet charitatem, siue sit viatoris, siue comprehensoris, posse crescere in infinitum.

Secundo, Eadem est ratio de charitate patriæ, ac de visione beatifica: Sed ex D. Thoma supra citato, visio beatifica terminum augmenti non habet, respectu potentie Dei absolute: Ergo nec charitas patriæ.

Probatur tertio conclusio ratione fundamentali: Potentia divina, cum sit infinita simpliciter, nullo finito termino coarctari potest: Sed gratia Christi habitualis intensivè finita est, ut art. 1. demonstravimus: Ergo de potentia Dei absolute potest magis intendi, & in esse physico esse major & perfectior, quamvis in esse moris, & secundum valorem & dignitatem moralem quam habet ex persona Verbi cui conjungitur, augmentum suscipere nequeat, quia (ut ibidem ostendimus) sub hac ratione infinita est.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò: D. Thomas in 3. dist. 13. quæst. 1. art. 2. quæstiunc. 2. ad 2. loquens de humanitate Christi ait: *Omne quod pertinet ad perfectionem gratie collatum ei fuit.* Et ibidem in secunda solutione subdit, quod *nulla posset esse major gratia, cujus capacitas creata sit capax, nec*

Bbbb ij